

בית המשפט העליון

תקציר פסק הדין ברע"א 9849/17

פיקאלי נ' הכשרה לביטוח בע"מ

שופטי ההרכב: י' עמית, ד' ברק-ארז, ע' גרוסקופף

לעתים קרובות, בעלי רכבים רוכשים פוליסות ביטוח רכב (מקיף או צד ג') הכוללות מגבלת גיל של הנהג התורמת להוזלה שלהם. בית המשפט העליון דן בשאלה מה הדין כאשר נגרם נזק לרכוש בשעה שהרכב היה נהוג בידי אדם שאינו עומד במגבלת הגיל: האם תישלל כליל זכותו של בעל הפוליסה לקבל תגמולי ביטוח? או שמא מדובר ב"החמרת סיכון" שבגינה זכאי המבוטח לתגמולי ביטוח מופחתים בהתאם ליחס בין מחיר פוליסה "רגילה" למחיר פוליסה שכוללת מגבלת גיל?

בית המשפט קבע בדעת רוב (השופטת ברק-ארז והשופט גרוסקופף), כי אי-עמידה במגבלת גיל מהווה "החמרת סיכון" המזכה את המבוטח בתגמולי ביטוח מופחתים. זאת, בין היתר, לפי סעיף 18 לחוק חוזה הביטוח ופרשנותו בעבר על ידי בית המשפט העליון בסוגיה משיקה, לאור עקרון המידתיות ולנוכח תכליתם הפרו-הצרכנית של דיני הביטוח.

עם זאת, בין שופטי הרוב נתגלעה מחלוקת בשאלה אימתי התנהלותו של המבוטח תעלה כדי "כוונת מרמה" השוללת את זכותו לקבל תגמולי ביטוח. השופטת ברק-ארז סברה כי כאשר אי-העמידה במגבלת הגיל היא פרי התנהלות מתמשכת מצד המבוטח (כגון הורה שאפשר לילדו לנהוג ברכב מעת לעת), הרי שמדובר בכוונת מרמה השוללת את הכיסוי הביטוחי. זאת, להבדיל ממצב שבו אי-העמידה במגבלת הגיל נבעה מהתנהלות חד-פעמית, כגון טעות רגעית. לעומת זאת, השופט גרוסקופף סבר כי יש לפרש בצמצום את סייג המרמה, ולהגבילו למקרים שבהם המבוטח ביקש להטעות את המבטח, ולמנוע ממנו מידע הדרוש לצורך בירור חבותו (אם במועד רכישת הפוליסה ואם לאחר התרחשות מקרה הביטוח).

השופט עמית סבר, בדעת מיעוט, כי אי-עמידה במגבלת גיל מובילה מלכתחילה לשלילת הכיסוי הביטוחי. לגישתו, מבוטח הרוכש פוליסת ביטוח מוזלת הכוללת מגבלת גיל, בוחר ביודעין מוצר ביטוחי מוגדר ומוגבל, ובכך הוא תוחם את גבולותיו של הסיכון המבוטח. בנוסף, השופט עמית העלה את החשש כי הטלת חובה על חברות הביטוח לשלם תגמולי ביטוח במצבים של אי-עמידה במגבלת גיל, עלולה להוביל להשלכות רוחב שליליות: הן על שוק הביטוח (כגון התייקרות תעריפי הביטוח); והן על הכוונת התנהגותם של מבוטחים.